

MIĘDZYŁĘŻ

Międzyłęcz pojawia się w źródłach pisanych w 1282r., kiedy to legat papieski potwierdza, że książę Mściwoj II przekazał Zakonowi krzyżackiemu ziemi gniewską szterra Gymeu i dodał do niej szvilla Medilanze. W opisie granic tej wsi wymieniano: Rossitzyna (Walichnowy), Slanza (Słanica), Garze (Garc). Początkowo Międzyłęcz był w strukturze komturstwa gniewskiego, ale już w 1334 r. utworzono odrębną jednostkę – prokuratorstwo międzyłeczkie obejmujące Międzyłęcz, Garc i Walichnowy, które w 1393 r. wielki mistrz Zakonu, podporządkował komturowi malborskiemu. Ten stan trwał do 1466 r., kiedy Pomorze Nadwiślańskie zostało włączone do Polski. Wtedy z dawne dobra krzyżackie przejął król Polski, a z prokuratorstwa międzyłeczkiego utworzono dzierżawę (tentu) międzyłeczki, zwaną także starostwem międzyłeczkim. W 1772 r. dawne dobra królewskie zostały przejęte przez rząd pruski i były dzierżawione głównie osadnikom z Niemiec. W 1920 r. Międzyłęcz wraz z Pomorzem powrócił do Polski. Wtedy został włączony do województwa pomorskiego i powiatu gniewskiego, a od 1932 r. do powiatu tczewskiego. Kiedy w 1934 r. utworzono gminy wielowioskowe, Międzyłęcz włączono do gminy Malbork-Walichnowy.

Wieś Międzyłęcz została utworzona w okresie książęcym tj. jeszcze przed panowaniem krzyżackim. Była to prawdopodobnie mała osada położona na podmokłych łąkach i bagnach, pomiędzy rozlewiskami. Po przejęciu tych terenów przez Krzyżaków prowadzono tam prace regulacyjne, budowano kanały, luzy i wały. Było to opłacalne ze względu na urodzajność, dlatego Krzyżacy oprócz istniejącej wsi urządzili tam folwark, będący dodatkową bazą zaopatrzeniową dla Malborka. Podobnie w czasach przynależności do królów polskich folwark cięgle funkcjonował. Z czasem wraz z rozbudową systemów odwadniających i zabezpieczających przed powodzią nastąpił rozwój osadnictwa, wtedy powstaje nowa osada, określana jako Nowy Międzyłęcz, a dotychczasowy Międzyłęcz zaczyna być określany dla odróżnienia, jako Stary Międzyłęcz.

Międzyłęcz występuje w źródłach pisanych w następujących zapisach: Medilanze 1282, Medylanze 1282, Meselancz 1349, Mosland 1394, Meselancz 1394, Meszelancz 1402, Meszelantcz 1402, Meszelancz 1426, Mezelandz 1447, Meydzylancz 1426, Mezelandz 1447, Myedzylancz 1509, Myedzilanz 1523, Miedzilanz 1534, Miedzilanza 1565, Międzyłęcz 1624, Międzyłęcz Stary 1664, Międzyłęcz 1664, Międzyłęcz 1682, Alt Mesland 1790, Neu Mesland 1790, Vorc Mesland 1790, Międzyłęcz albo Stary Międzyłęcz (nie. Alt Moesland), Nowy Międzyłęcz (niem. Neu Moesland), Międzyłęcz – Folwark (niem. Vorverk Moesland)

1885, Między Stary 1925, Między 1936, Stary Między 1925, 1928, 1933, Stary Między 1932, Nowy Między 1932, Między Folwark 1932, Między 1967, Stary Między 1967, Między 1979, Stary Między 1979.

Z dzisiejszej formy nazwy „Między” można wnosić, że tak należy również odczytać najstarsze zapisy, chociaż nie jest to pewne. Obecny Między to nazwa topograficzna utworzona od wyrażenia wieś „międzygami” w znaczeniu: nizinami, podmokłymi łąkami, moczarami, porośniętymi krzewami, wiklinami, w zasięgu wód powodziowych. Poczynając od rodzaju nijakim „Między” pózniej ustaliliśmy „Między” w rodzaju męskim, co jest charakterystyczne dla innych miejscowości w Polsce np. Międzyrzecz na Międzyrzecz. Na przestrzeni dziejów wraz z rozwojem osadnictwa ukształtowały się dwie nowe nazwy miejscowości powstałe w rejonie Między a mianowicie: „Między” ó Folwark ó na oznaczenie folwarku funkcjonującego od czasów krzyżackich, „Nowy Między” ó ó dla odróżnienia nowej osady powstałej obok Między a i „Stary Między” ó ó dla wyróżnienia starej osady po powstaniu nowej. Potem pozostał „Stary Między” ó a „Nowy Między” ó utracił pierwszy człon wyróżniający i pozostał „Między” ó

W tym miejscu warto przypomnieć dzierżawców (starostów) międzyńskich, którzy w okresie I Rzeczypospolitej od 1466 do 1772 mieli znaczący wpływ na rozwój tej miejscowości: międzyńscy i dzierżawcy międzyńskich, obejmujący także Walichnowy i Garc.

Dzierżawcy międzyńscy od końca XV wieku:

Jerzy Bażyński, Michał elisławski, Franciszek elisławski, Jan elisławski, Michał elisławski, Stanisław Niemojewski.

Od 1610 do 1673 r. dzierżawcami międzyńskimi byli starostowie osieccy:

Władysław Waza, królewicz, Stanisław Przyjemski, Anna Przyjemska, Krzysztof Opaliński, Adam Czarnkowski, Jan Opaliński.

Od 1673 do 1772 r. dzierżawcami byli starostowie gniewscy:

Jan Sobieski, król, Maria Kazimiera Sobieska, Michał Zamojski, Krzysztof Towiański, Jakub Aleksander Lubomirski, Karol Jerzy Fleming, Karolina Henryka Flemingowa.

Bogdan Badziąg